

בית התורה

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לע"נ הגאון ר' אהרן בן ר' אברהם מרדכי הכהן זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 255 פרשת בהעלותך תשע"ז

בבא בתרא קלח-קמד

שחכמים עשו את הבעל כיוורש וכלוקח, ועשו לו תקנה הטובה לו לגבי יובל עשו אותו כיוורש כדי שלא תחזור הקרקע והוא יפסיד, לגבי אשה שמכרה בנכסי מילוג עשו אותו כלוקח כדי שלא יפסיד ולגבי אלמנה שמתה הבה שנישאה עשו אותו כיוורש כדי שהאלמנה לא תפסיד, אך קשה שבמקרה שאשה שמכרה בנכסי מילוג יש הפסד ללקוחות ובכל זאת עשו את הבעל כלוקח, ויש לומר ששם הם הפסידו לעצמם כיוון שהם קונים נכסים של אשה שיושבת תחת בעלה.

פרק שי שמח

משנה מי שמת והניח בנים ובנות כשהנכסים מרובים הבנים ירשו והבנות יזונו מהם ואם הנכסים מועטים הבנות יזונו מהם והבנים ישאלו על הפתחים ואדמון אומר שיאמר הבן וכי בגלל שאני זכר אני מפסיד ואמר רבן גמליאל שהוא מסכים לדברי אדמון. **גמרא** רב יהודה מבאר בזה רב שמרובים הכוונה שיש בהם למזון הבנים והבנות י"ב חדש, וכשאמר את זה לפני שמואל הוא אמר שזה רק לדברי רבן גמליאל בן רבי אך לחכמים השיעור הוא כדי שיוזנו מהם הבנים והבנות עד שיבגרו, וכן אמר רבין או רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן שאם יש בנכסים כדי מזון הבנים והבנות עד שיבגרו זה נכסים מרובים ואם זה פחות מכך זה נקרא נכסים מועטים, ויש להקשות וכי במקרה שאין לכולם עד שיבגרו,

דף קמ יקחו הבנות את הכל, ורבה מבאר שהכוונה היא שמוציאים מזונות לבנות עד שיבגרו והשאר הולך לבנים.

פשוט שאם היו הנכסים מרובים בשעת מיתה והתמעטו כבר זכו בהם היורשים, ויש להסתפק כשהיו מועטים ואח"כ התרבו האם זה נקרא ברשות יורשים ולכן השבח הוא להם, או שברגע שזה מועט הסתלקו מכאן היורשים, ויש להוכיח מדברי ר' אשי בשם ר' יוחנן שאם היתומים מכרו בנכסי יתומים המכירה חלה א"כ רואים שהם חסרי ברשות יורשים.

ר' ירמיה ישב לפני ר' אבהו והסתפק האם האלמנה ממעטת בנכסים האם נאמר שיש לה מזונות וא"כ היא ממעטת בנכסי יתומים, או שנאמר שכיון שאם היא ננשא היא לא תיוון מכאן א"כ גם עכשיו אין לה, ואם נאמר כמו הצד שאין לה יש להסתפק בבת אשתו שיש לה גם אם היא ננשאת א"כ היא ממעטת, או שנאמר שכיון שבמקרה שהיא מתה אינה יזונית א"כ היא לא ממעטת בנכסים, ואם נאמר כמו הצד שהיא לא ממעטת בנכסים יש להסתפק אם בעל חוב ממעט בנכסים שיש לו חלק גם אחר מותו, או שנאמר שזה חסר גבייה וא"כ זה לא ממעט, ויש אומרים שהספק הוא לכיוון השני שבתחילה הספק היה אם בעל חוב ממעט בנכסים **עמוד ב'** ואח"כ הסתפק על בת אשתו ואח"כ הסתפק על אלמנתו, ועוד ספק כשיש אלמנה ובת מי קודמת מהן, ור' אבהו אמר שיש לפשוט שאלה אחת ממה שאמר ר' אבא בשם ר' אשי שאלמנה אצל הבת היא כבת אצל האחים שהאלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים.

יש לזקק דברי אדמון שהזכר מפסיד בגלל זכר, ואב"י מבאר וכי בגלל שאני זכר וראוי לעסוק בתורה אני מפסיד, ורבה דוחה שא"כ רק זכר שלומד תורה ירש ואחר לא, ורבה מבאר וכי בגלל שאני זכר וראוי לירש בנכסים מרובים אני מפסיד בנכסים מועטים.

משנה אם הניח בנים ובנות וטומטום כשהנכסים מרובים הבנים דוחים אותו אצל הבנות ואם הנכסים מועטים הבנות דוחות אותו אצל הזכרים, מי שאמר אם אשתי תלד זכר הוא יטול מנה כשילדה זכר הוא נוטל מנה, ואם אמר אם תלד זכר מנה ואם נקבה מאתיים וילדה זכר ונקיבה הזכר יטול מנה והנקבה תטול מאתיים, ואם ילדה טומטום הוא לא יטול ואם אמר כל מה שתלד אשתי יטול הטומטום נוטל ואם רק הוא יורש הוא נוטל את הכל. **גמרא** יש להקשות שהמשנה אומרת שהבנים דוחים את הטומטום לבנות וא"כ הוא לוקח כבת והרי כספא כתוב שכשאמר זכר או נקבה אין הטומטום נוטל, ואב"י מבאר שדוחים אותו ואכן אין לו כלל, ורבה אומר שדוחים אותו אך יש לו והספא שהטומטום לא נוטל לא כבן ולא כבת זה כרשב"ג לגבי מבכרת שאמר שאם תלד זכר הוא יהיה עולה ואם נקבה הוא יטול, ויש להקשות ששנינו שטומטום יורש כבן וניזון כבת ולרבה מובן חלה עליהם, ומי שהקשות ששנינו שטומטום יורש כבן וניזון כבת ולרבה מובן שהכוונה היא שהוא יורש כבן בנכסים מועטים וניזון כבת בנכסים מרובים,

דף קמא אך לאב"י קשה מה הכוונה ניזון כבת, אך יש לומר שגם לרבה לא מובן מה שכתוב שהוא יורש כבן אלא הכוונה שהוא ראוי לרשת אך אין לו ואותו דבר לגבי ניזון שראוי לניזון כבת אך אין לו.

כתוב במשנה שאמר שאם תלד אשתי זכר יקבל מאה ואם נקבה מאתיים משמע שבת עדיפה לו מבן, ויש להקשות שר' יוחנן אמר בשם רשב"י שמי לא מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה, שכתוב והעברתם את נחלתו לבתו והעברה זה עברה כמו שכתוב יום עברה היום ההוא, ויש לומר שלגבי ירושה בן עדיף אך לענין רווח לילדי עדיף שלב"ב יהיה יותר רווח, וישמואל מבאר שמדובר במבכרת שרב חסדא אמר שבת תחילה זה סימן לזה לבנים, ויש מפרשים שהיא מגדלת את אחיה ויש מפרשים שלא ישלחו בו עין הרע, ורב חסדא אמר שלו עדיף בנות מבנים, עוד יש לבאר שהמשנה היא כדעת ר' יהודה ואין לפרש שהכוונה לר' יהודה של הברייתא שר"מ פירש בפסוק וה' ברח את אברהם ככל שלא היתה לו בת ור' יהודה פירש שהיתה לו בת ששמה הוא בכל, אך ניתן לומר שהברכה היא שאפילו בת היתה לאברהם, ואין להוכיח שבת עדיפה מבן, אלא יש לבאר שזה דעת ר' יהודה בברייתא שר"מ אמר שמצוה לזון את הבנות וק"ו את הבנים שעוסקים בתורה ור' יהודה אומר שמצוה לזון את הבנים וק"ו את הבנות שלא יהיה להם ביוון, ומה ששנינו שאם ילדה אשתי זכר ונקיבה הזכר נוטל ששה דינרים והבת נוטלת שני דינרים, אמר רב אשי שהוא שנה לפני רב כהנא שמדובר שהפך את התנאי שהוא אמר שאם הזכר יולד קודם הוא יקבל מאתיים והנקבה אשחיהו לא תקבל, ואם תולד נקבה קודם היא תקבל מנה והזכר שחיהוה יקבל מנה וילדה זכר ונקבה ולא יודעים מי מהם נולד קודם והזכר יקבל מנה בכל

דף קלח ר"נ בר יצחק אומר שאם זיכה לאדם ע"י אחר ואח"כ הוא צוות זה תלוי במחלוקת רשב"ג ורבנן, ששנינו שאם כתב נכסיו לאחר אויב בהם עבדים והמקבל אמר שאינו רוצה בהם אם המקבל הוא כהן העבד הווינו בתרומה, ורשב"ג סובר שמיד כשאמר איני רוצה לקבלם זכו בהם היורשים, והקשו שא"כ לת"ק גם בעומד וצוות הוא קונה, ורבה או ר' יוחנן ביאר שאם צוות מתחילה לכו"ע לא קנה, ואם שתק ואח"כ צוות לכו"ע לא קונה, ונחלקו כשזיכה לו ע"י אחר והמקבל שתק וצוות אח"כ, שת"ק סובר שהוא קנה בשתיקה והוא צוות כי הוא רוצה לחזור בו ולא מועיל חזרה לאחר קנין, ורשב"ג סובר שסופו הוכיח על תחילתו שמה שלא צוות מתחילה כי חשב מדוע אצות על מה שלא הגיע ליד.

שנו בברייתא שאם שכיב מרע אמר תנו מאתיים זוו לפלוני וג' מאות לפלוני ור' מאות לפלוני לא אומרים שכל הקודם בשטר זוכה ולכן אם יצא עליו שטר חוב הוא גובה מכולם, אך אם אמר תנו מאתיים זוו לפלוני ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני אומרים שכל הקודם בשטר זכה לכן כשהבעל חוב גובה הוא נוטל מהאחרון ואם אין לו נוטל מזה שלפניו ואם אין לו הוא נוטל מזה שלפני פניו.

שנו בברייתא שאם שכיב מרע אמר תנו מאתיים זוו לפלוני בני בכור כראוי לו הוא נוטל אותם וגם את חלק בכורתו, ואם אמר האב **בבכורות** די הבכור על העליונה אם רצה נוטל אותם ואם רצה נוטל את בכורתו, ואם אמר השכיב מרע תנו מאתיים זוו לאשתי כראוי לה היא נוטלת אותם וגם את כתובתה ואם אמר שזה בכתובתה **עמוד ב'** ידה על העליונה אם תרצה תטול את כתובתה ואם תרצה תטול את מה שאמר, וכן אם אמר השכיב מרע תנו מאתיים זוו לפלוני בעל חובי כראוי לו הוא נוטלם מלבד חובו, ואם אמר בחובו הוא נוטל אותם בחובו, ויש להקשות וכי בגלל שאמר שיטול מאתיים זוו כראוי הוא יטול חוץ מהחוב וניתן לומר שהוא התכוון כראוי לו בחובו, ור"נ אמר שהונא פירש לו שזה לדעת ר"ע לעיל שיש לדייק לשון מיותר בשטר, שבמקרה שקנה בית לא קנה את הבור והדות ואם כתב לו עומקא ורומא צריך לקנות לו דרך ולהכמים לא צריך לקנות לו דרך, ור"ע מודה שאם אמר לו חוץ מאלו שצריך לקנות לו דרך א"כ מוכח שכשכתב לשון שאינו צריך לכתבה כמותו להוסיף לו דבר.

שנו בברייתא שאם שכיב מרע אמר שלפניו חייב לו מנה, לר"מ העדים כותבים אף שאינם מכירים את אותו פלוני ולכן כשכאבים היתומים לגבות הם צריכים להביא ראיה, וחכמים סוברים שלא כותבים אלא א"כ הם מכירים ולכן כשכאבים להוציא לא צריך להביא ראיה, ור"נ אמר שהונא שנה לו שלר"מ לא כותבים ולהכמים כותבים וגם ר"מ עצמו אמר רק בגלל שחוששים שב"ד יטעו שכתבו כשהכירו, ורב דימי מנהדרעא אמר שלהלכה לא חוששים לב"ד טועים, אך קשה שרבה אמר שלא חולצים אלא א"כ מכירים ולא נותנים למאן אלא א"כ מכירים לכן כותבים גט חליצה ומיאון גם בלי שמכירים משמע שחוששים לב"ד טועים, ויש לומר שרק לגבי חליצה ומיאון יש לחשוש כי ב"ד לא מודקדים אחר ב"ד אחר, אך ב"ד מדייקים אחר דברי העדים.

משנה האב יכול לתלוש ולהאכיל למי שירצה ומה שהניח תלוש הוא של יורשים. **גמרא** משמע במשנה שרק התלוש הוא של היורשים ולא המחזקר,

דף קלט ויש להקשות ששנינו לגבי כותב נכסיו מהיום ולאחר מיתה והבן מכר נכסים אלו שמים את המחזברים ללוקח, ויש לחלק שדעתו של אדם קרובה יותר אצל בנו ולכן הקנה לאחרים את המחזקר ושם מדובר שהבן מכר לאחר שאין דעת האב קרובה לתת לו.

משנה מי שהניח בנים גדולים וקטנים הגדולים לא מתלבשים על חשבון הקטנים והקטנים לא ניזונים על חשבון הגדולים אלא חולקים בשוה, אם נישאו הגדולים מהנכסים ינשאו גם הקטנים קודם החלוקה והקטנים לא יכולים לומר שנישאו כמה שנישאתם אתם בחיי האב אלא מקבלים ממה שנתן להם אביהם בחייו, אם הניח בנות גדולות וקטנות אין הגדולות מתלבשות משל הקטנות והקטנות לא ניזונות מהגדולות אלא חולקות בשוה, ואם נישאו הגדולות ינשאו הקטנות ואין הקטנות יכולות לומר שניטול כמו שלקחתן בחיי אבינו ובנות חמורות מבנים שהן ניזונות מבנים אך לא מבנות. **גמרא** רבא אמר שהגדול האחים הנושא ונותן בנכסים שלבש והתחסה מפתוס הבית מה שעשה עשוי, ומה ששנינו שלא ילבשו הגדולים משל הקטנים מדובר באדם בטל והחידוש הוא שלא נאמר שנח להם שילבש משלהם כדי שלא יתנול, קמ"ל שלא.

יש לזקק מה הכוונה במשנה שאם נשאו גדולים ישאו הקטנים מבאר רב יהודה שאם נשאו הגדולים אחר המיתה ישאו הקטנים לאחר מיתה אך אם נשאו גדולי בחיי האב ואומרים הקטנים אנו נישא כמו שאתם נשאתם לא שומעים להם אלא מה שנתן האב נתן.

אבהו הו גניבא שלח לרבה מה הוין באופן שהבת לוותה ואלה ונישאה האם הבעל הוא לוקח ואם יורש, שאם היו לוקח א"כ במלוה על פה לא גובים מהלקוחות ואם הוא יורש מלוה על פה גובים מהיורשים, אמר לו רבא ששנינו שאם נשאו הגדולות ישאו הקטנות ולכאורה הכוונה שאם נישאו הגדולות לבעל הקטנות יוכלו לגבות ממנו, ויש לדחות שהכוונה שאם נשאו הגדולות לבעל ישאו הקטנות לבעל שלהן, אך קשה שר' חייא פירש בברייתא להדיא שאם נשאו הגדולות לבעל ישאו הקטנות מבעל, אך יש לחלק בין פרנסה למזונות שפרנסה יש קול לבעל גובים מלקוחות, ורב פפא אמר לרבה שיש להוכיח ממה שרבין שלח באגרתו שמי שמת והניח אלמנה ובת אלמנתו נזונת מנכסיו ואם נישאה הבת האלמנה ניזונת מנכסיו, ואם מתה הבת אמר רב יהודה בן אחותו של ר' יוסי בר חנינא שהיה מעשה על ידו ואמרו חכמים שהאלמנה נזונת מנכסיו וזה מובן רק אם הבעל הוא כיוורש אך הוא לוקח מדוע היא תיוון מנכסיו, ואב"י מקשה וכי אם רבין לא היה שולח אנו לא היינו מדייקים מהמשנה שהמטות אלו שלא חוזרים ביובל הבכורה **עמוד ב'** והיורש את אשתו, ורבה דוחה שגם אחר שלח אין להוכיח מדבריו שהיה ר' יוסי בר חנינא אמר שהתקינו באושא שאשה שמכרה בנכסי מילוג ומתה הבעל יכול להוציא מהלקוחות, ורב אשי מבאר

